PROTOCOL TAAL EN REKENEN

Ondersteuning en Verrijking

Mei 2026

ONC Clauslaan VMBO TOTAAL!

actief leren en veel doen!

unicoz onderwijsgroep

INLEIDING

Taal- en rekenvaardigheden vormen een belangrijke basis voor het volgen van onderwijs, het ontwikkelen van zelfvertrouwen en het succesvol deelnemen aan de maatschappij. Op het ONC-C staat de ontwikkeling van iedere leerling centraal. Wanneer een leerling problemen ervaart op het gebied van taal of rekenen, kan dit invloed hebben op de schoolprestaties, het welzijn en de verdere ontwikkeling van de leerling. Daarom vindt het ONC-C het belangrijk om leerlingen tijdig passende ondersteuning en begeleiding te bieden.

Binnen het ONC-C wordt aandacht besteed aan verschillende vormen van taal- en rekenondersteuning. In dit protocol staat beschreven welke basis en extra ondersteuning geboden wordt op het gebied van taalachterstanden (waaronder dyslexie) en rekenachterstanden (waaronder dyscalculie). Ook wordt het taalverrijkingsprogramma Anglia beschreven voor leerlingen die meer behoefte hebben aan uitdaging op het gebied van taal.

Het ONC-C streeft ernaar om iedere leerling onderwijs en begeleiding op maat te bieden. Samen met de leerling, ouders, docenten en eventueel externe specialisten wordt gekeken welke ondersteuning het beste aansluit bij de onderwijsbehoeften van de leerling. Door tijdige signalering, passende begeleiding en een veilige leeromgeving wil het ONC-C ervoor zorgen dat iedere leerling zich optimaal kan ontwikkelen op het gebied van taal en rekenen.

INHOUDSOPGAVE

BEGRIPPEN 3

TAAL 5

TAALACHTERSTAND **5**
TAALPLUS **5**
ISK **5**
DYSLEXIE **6**
TAALVERRIJKING **7**

TAAL-ONDERSTEUNINGSKAART 8

REKENEN & WISKUNDE 9

REKENACHTERSTAND **9**
DYSCALCULIE **9**

REKEN-ONDERSTEUNINGSKAART 11

BELANGRIJKE PARTIJEN 12

LITERATUUR 13

BEGRIPPEN

Alinea	-	Alinea is een digitaal taalprogramma dat kan helpen met lezen, schrijven en algemene taalontwikkeling.
Anglia	-	Anglia is een (zelfstudie-)lesprogramma voor Engels. Leerlingen oefenen hiermee hun lees-, schrijf-, luister- en spreekvaardigheid in het Engels op een hoger niveau dan hun huidige onderwijsniveau.
DSM-5	-	De DSM-5 is een internationaal handboek dat gebruikt wordt om psychische stoornissen en ontwikkelingsstoornissen te beschrijven en vast te stellen. In de DSM-5 staan kenmerken en voorwaarden waaraan een stoornis moet voldoen en wordt gebruikt door artsen, psychologen en andere specialisten om diagnoses te kunnen stellen.
Dyscalculie	-	Dyscalculie is een leerstoornis waarbij een leerling veel moeite heeft met rekenen en het automatiseren van rekenvaardigheden. Leerlingen met dyscalculie kunnen problemen hebben met bijvoorbeeld tafels, hoofdrekenen, klokkijken, meten en rekenen onder tijdsdruk.
Dyslexie	-	Dyslexie is een leer-/verwerkingsstoornis waarbij een leerling moeite heeft met lezen en spellen. Leerlingen met dyslexie lezen vaak langzamer, maken meer spellingfouten en hebben soms moeite met het verwerken van taal.
ERWD-protocol	-	Het ERWD-protocol is een protocol-handreiking dat is opgezet om scholen te helpen met het ondersteunen van leerlingen met dyscalculie.
Internationale Schakelklas (ISK)	-	De Internationale Schakelklas (ISK) is onderwijs voor leerlingen die kort in Nederland wonen en de Nederlandse taal nog niet goed beheersen. In de ISK leren leerlingen Nederlands en krijgen zij les in basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en rekenen. Ook maken zij kennis met het Nederlandse onderwijssysteem.
NT2	-	NT2 staat voor Nederlands als tweede taal. Een NT2-leerling is een leerling die thuis een andere taal spreekt en de Nederlandse taal nog aan het leren is. Hierdoor kan een leerling moeite hebben met spreken, luisteren, lezen en schrijven in het Nederlands.
Onderwijskundig Rapport (OKR)	-	Een Onderwijskundig Rapport (OKR) is een document dat informatie geeft over de schoolontwikkeling van een leerling. In het OKR staan bijvoorbeeld gegevens over leerprestaties, gedrag, ondersteuning en eventuele extra onderwijsbehoeften van de leerling.

Samenwerkingsverband (SWV)	-	Het samenwerkingsverband werkt samen met alle scholen in Zoetermeer om alle kinderen in Zoetermeer passend onderwijs te kunnen bieden. Hierin hebben zij voornamelijk een voorlichtend, monitorende, adviserende en coördinerende taak. Zij gaan regelmatig in gesprek met leerlingen, ouders en scholen om de best passende ondersteuning te kunnen vinden voor het kind. Hierdoor zijn zij ook vaak de schakel tussen onderwijs en hulpverlening.
Taalontwikkelingsstoornis (TOS)	-	Een taalontwikkelingsstoornis (TOS) is een aangeboren stoornis waarbij een leerling moeite heeft met het begrijpen en/of gebruiken van taal. Leerlingen met TOS kunnen problemen hebben met praten, luisteren, het begrijpen van opdrachten, het vinden van woorden of het maken van zinnen.
Taalplus	-	Een programma op het ONC voor leerlingen in het 1e leerjaar die een achterstand hebben op de Nederlandse taal.

TAAL

Binnen het ONC vinden wij het belangrijk dat iedere leerling zich goed kan ontwikkelen op taalgebied. Sommige leerlingen hebben extra ondersteuning nodig bij lezen, schrijven, spelling of het begrijpen van de Nederlandse taal. Op het ONC ingezet op het zo goed mogelijk begeleiden en ondersteunen van deze leerlingen zodat hun verdere leerproces hier niet door verstoord wordt en zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Taalachterstand

Een taalachterstand betekend dat een leerling onder het Nederlandse taalniveau zit die verwacht mag worden voor de leeftijd of het leerniveau van de leerling. Leerlingen kunnen om verschillende redenen een taalachterstand hebben. Omdat taal belangrijk is voor het volgen van onderwijs, zet het ONC zich actief in om leerlingen met verschillende taaltekorten en -problematieken te ondersteunen. Voorbeelden hiervan zijn te lezen in de taal-ondersteuningskaart. Alle leerlingen die een taalachterstand hebben, hebben minimaal recht op de basis taalondersteuning. Dit zal via de vakdocent, mentor en unitcoördinator geregeld worden, in overleg met de ouder(s) van de leerling.

Taalplus

Taalplus is een programma in leerjaar 1 voor leerlingen die na groep 8 de Nederlandse taal nog onvoldoende beheersen om op hun juiste niveau in het voortgezet onderwijs te starten. Het doel is om met extra aandacht en ondersteuning de taalachterstand te verkleinen, zodat zij een opleiding kunnen volgen die past bij hun leerniveau. Om aangemeld te kunnen worden voor Taalplus moet de leerling in groep 8 aan taalachterstand hebben van 1 á 2 jaar, wat niet veroorzaakt wordt door leer- of gedragsproblemen. De basisschool kan de leerling dan aanmelden voor Taalplus op het ONC-C. Het ONC-C kijkt naar het Onderwijskundig Rapport (OKR) van de leerling en heeft een intakegesprek met de ouder(s)/verzorger(s) en de leerling. Wanneer een leerling in aanmerking komt en gemotiveerd is te werken aan de taalachterstand, zal die het eerste leerjaar in de Taalplus-klas worden geplaatst. Dit is een kleinere klas waarin alle leerlingen het Taalplus programma volgen. De leerling krijgt in deze klas het standaard lesprogramma én nog 1 tot 2 uur extra Nederlands per week. Ook zal de mentor een docent zijn met een affiniteit met de Nederlandse taal en de begeleiding hierin. Zij kunnen ook ingezet worden als taalcoach voor leerlingen die meer behoefte hebben aan extra individuele ondersteuning. Na leerjaar 1 gaan de leerlingen door naar een reguliere klas in het tweede leerjaar.

ISK

Voor leerlingen die sinds kort in Nederland zijn en de taal nog niet goed kennen is er in Zoetermeer de Internationale Schakelklas (oftewel ISK). Dit is een vestiging van het ONC (op de Dr. J.W. Paltelaan) waar leerlingen tussen de 12 en 15 jaar les krijgen in de basisvaardigheden van taal, lezen en schrijven, naast andere belangrijke vakken zoals rekenen. In de ISK krijgen leerlingen in twee jaar alle kennis en vaardigheden die nodig zijn om een start te kunnen maken in het Nederlandse onderwijs. Na maximaal twee jaar kunnen deze leerlingen doorstromen naar ONC Parkdreef of ONC Clauslaan (afhankelijk van hun leerniveau. Veel leerlingen die vanuit de ISK naar het ONC-C komen, krijgen de basis taalondersteuning om te zorgen dat ze goed mee kunnen komen met hun klasgenoten. Wanneer een leerling in de ISK 16 jaar of ouder is, wordt het ISK-onderwijs uitgevoerd door het mboRijnland op de locatie César Franckrode.

Dyslexie

Sinds januari 2022 wordt door de jeugdzorg in Nederland de volgende definitie van dyslexie aangehouden: *"Dyslexie is een specifieke en hardnekkige lees- en spellingstoornis met een basis in de neurobiologische ontwikkeling, die niet verklaard kan worden door een algemeen leerprobleem, inadequaat onderwijs of sensorische beperkingen."* (Tijms et al. 2021).
Deze definitie is gebaseerd op de kenmerken uit de DSM-5. De DSM-5 is internationaal de meest gebruikte classificatie handleiding voor het diagnosticeren van psychische aandoeningen en stoornissen en wordt ook in Nederland doorgaans als uitgangspunt gebruikt. In Nederland mag dyslexie alleen officieel vastgesteld worden door een gekwalificeerde orthopedagoog of psycholoog. Die kan een diagnostisch onderzoek of dyslexie onderzoek uitvoeren dat bestaat uit verschillende onderdelen, zoals lees- en spellingtoetsen, cognitief onderzoek (bijv. IQ- en geheugentesten) en achtergrond onderzoek naar de ontwikkeling. Er kan een diagnostisch onderzoek uitgevoerd worden vanaf halverwege groep 4 en wanneer er sprake is van ernstige en/of hardnekkige lees en/of spellingsproblematiek.

Het ONC heeft voornamelijk een signalerende en ondersteunende taak als het gaat om dyslexie. Bij aanmelding van een leerling zal het meegestuurde Onderwijskundig Rapport (OKR) doorgenomen worden. Als er (vermoedens van) dyslexie is, zal dit ook in het OKR vermeld staan. Wanneer er op de basisschool dyslexie wordt vastgesteld, zal het ONC aan ouders vragen om het onderzoeksverslag door te sturen zodat dit in Magister gezet kan worden. Het ONC-C biedt geen dyslexiescreening aan en advies voor een diagnostisch onderzoek is enkel op basis van signalering tijdens de lessen en met gesprekken met ouders en leerling.

Op school wordt regelmatig beroep gedaan op de lees- en spellingvaardigheden van de leerlingen en ligt er focus op het ontwikkelen en meten van deze vaardigheden. Wanneer blijkt dat leerlingen achterlopen of zich niet naar verwachting ontwikkelen op deze vaardigheden, bied het ONC aanvullende ondersteuning. Voorbeelden hiervan zijn te lezen bij de basis taalondersteuning op de taal-ondersteuningskaart. Wanneer er vermoedens zijn van dyslexie en de basis taalondersteuning onvoldoende helpt, wordt dit besproken met de mentor. De mentor gaat vervolgens met ouders in gesprek en kan adviseren om een dyslexieonderzoek uit te laten voeren. Bij veel leerlingen met dyslexie wordt dit op de basisschool ontdekt, maar het komt ook voor dat symptomen van dyslexie pas op het vo herkend worden. Dit komt omdat er meer beroep wordt gedaan op de lees- en spellingsvaardigheden van leerlingen en deze leerlingen meer problemen ervaren met het leren van vreemde talen.

Dyslexie is een complexe neurologische stoornis omdat het er per persoon anders uit kan zien. Hierdoor kan het herkennen en vaststellen van dyslexie lastig zijn. Dyslexie is in de kern een probleem in de fonologische verwerking, oftewel problemen in het analyseren en herkennen van klanken die bij de verschillende letters en lettergroepen horen (Henneman et al., 2013). Hierdoor is het leren lezen en spellen lastiger en duren vrijwel alle taken met taal langer. Naast problemen in lezen en spellen kan het ook leiden tot problemen in automatisering, teksten, jaartallen en symbolen stampen, op tempo werken en begrijpend lezen. Dyslexie komt vaak voor met andere verwerkingsstoornissen (oftewel comorbiditeit), zoals dyscalculie, spraak-/taalstoornissen zoals TOS, motorische verwerkingsstoornis dyspraxie en zintuigelijke stoornissen zoals auditieve verwerkingsstoornis. Ook komt dyslexie vaker voor bij mensen met ADHD. Dyslexie komt net zoveel voor bij mensen met hoog als met een laag intelligentieniveau. Alleen kunnen mensen met een hogere begaafdheid vaak beter hun dyslexie maskeren waardoor ondersteuning en diagnostisering uitblijft.

De uiting van dyslexie per leerling kan verschillen zijn ook de gevolgen verschillend. Omdat er in het onderwijs veel met teksten worden gewerkt, is leren voor de meeste leerlingen met dyslexie lastiger. Vaak moeten zij harder werken dan hun medeleerlingen en is er, ondanks hun harde inzet, nog steeds een grote kans dat ze lage cijfers halen. Hierdoor komt er vaak ook een vertekend beeld van de leerling door de leerling zelf en door de volwassenen om de leerling heen. Het zelfbeeld en zelfvertrouwen van een leerling gaat achteruit wat kan leiden tot faalangst of motivatie problematiek. De leerling kan opvallen en negatieve aandacht krijgen bij leeftijdsgenoten omdat die meer of simpele fouten maakt met lezen en spellen. Ouders en/of docenten verlagen vaak hun verwachtingen van het intelligentieniveau van de

leerling waardoor die leerling een lager schoolniveau kan krijgen. Veel van deze leerlingen kunnen op het vmbo belanden. Op het ONC-C wordt er daarom in de onderbouw extra gelet op leerlingen met (mogelijk ongediagnosticeerde) dyslexie. Op het ONC zijn alle docenten bekend met dyslexie en hebben zij veel ervaring in het inzetten van dyslexie-vriendelijke leermethodes in hun lessen. Er wordt niet alleen ingespeeld op de taal-ondersteuningsbehoefte van de leerlingen, maar ook op hun persoonlijke ontwikkeling en zelfbeeld, door bijvoorbeeld veel persoonlijke en positieve aandacht te geven de lessen om het zelfvertrouwen te vergroten. Met een dyslexieverklaring heeft een leerling, naast de basis taalondersteuning, de mogelijkheid voor de extra taalondersteuning (zoals weergeven in de taal-ondersteuningskaart).

Taalverrijking

Leerlingen die behoefte hebben aan meer uitdaging voor het vak Engels, is het mogelijk om Engels op een hoger niveau te leren door middel van het programma Anglia. Met het programma van Anglia kunnen leerlingen op een hoger leerniveau Engels oefenen en hier een certificaat voor halen. Als een leerling Anglia wil, moet die zich aanmelden bij de Engels docent. Die kan kijken of een leerling een verhoogd Engels niveau aan zou kunnen. Engels via Anglia is zelfstudie en de leerling krijgt hier geen extra lessen of begeleiding voor. De leerling blijft wel de normale Engelse lessen volgen. Wanneer een leerling het Anglia Engels examen op dit niveau haalt krijgt die een certificaat voor dit niveau.

TAAL-ONDERSTEUNINGSKAART

BASIS taalondersteuning

1) Ondersteuningsuren voor Nederlandse taal.
2) Geen onverwachte leesbeurten of vrijstelling van voorleesbeurten.
3) Verlengde instructie van de lesstof.
4) Visuele ondersteuning van de lesstof.

Voor: alle leerlingen met taalachterstanden/-problematieken.

EXTRA taalondersteuning

1) Tijdverlening bij toetsen en examens waarbij lees- en schrijfvaardigheden worden verwacht.
2) Aangepaste normering voor spellingsfouten bij vreemde talen.
3) Mondelinge overhoring i.p.v. een schriftelijke (in overleg met de docent).
4) Gebruik van een laptop met spellingscontrole bij schrijfopdrachten en (bij basis/kader-niveau) examens.
5) Toegang tot Alinea (een voorleesprogramma) voor huiswerk, toetsen en (bij basis/kader-niveau) examens. De kosten voor een Alinea zijn voor eigen rekening.
6) Andere ondersteuningsmogelijkheden zoals beschreven in de officiële (dyslexie) verklaring.

Voor: leerlingen met een officieel gediagnostiseerde taalstoornis (bijvoorbeeld dyslexie of TOS)

TaalVERRIJKING

1) Anglia programma (de lessen en examens voor het vak Engels op een hoger onderwijsniveau volgen).
2) Een vak op hoger onderwijsniveau volgen binnen de school.
3) Een extra vak volgen (enkel op de mavo).

Voor: alle leerlingen die taalverrijking willen.

REKENEN & WISKUNDE

Binnen het ONC vinden wij het belangrijk dat iedere leerling passende ondersteuning krijgt bij het ontwikkelen van basisvaardigheden zoals taal en rekenen. Sommige leerlingen ervaren hierbij extra moeilijkheden, bijvoorbeeld door een achterstand of dyscalculie. Op het ONC ingezet op het zo goed mogelijk begeleiden en ondersteunen van deze leerlingen zodat hun verdere leerontwikkeling hier niet door verstoord wordt.

Rekenachterstand

Een rekenachterstand betekent dat een leerling onder het rekenniveau zit die verwacht mag worden voor de leeftijd of het leerniveau van de leerling. Leerlingen kunnen om verschillende redenen een achterstand krijgen in hun reken- en wiskundige vaardigheden. Omdat rekenen een belangrijke basisvaardigheid is voor het volgen van onderwijs en het functioneren in het dagelijks leven, zet het ONC zich actief in om leerlingen met rekenachterstanden en rekenproblematiek te ondersteunen. Voorbeelden hiervan zijn te lezen in de reken-ondersteuningskaart. Alle leerlingen die een rekenachterstand hebben, hebben minimaal recht op de basis rekenondersteuning. Dit zal via de vakdocent, mentor en unitcoördinator geregeld worden, in overleg met de ouder(s) van de leerling.

Dyscalculie

Binnen het onderwijs wordt dyscalculie op een vergelijkbare manier beschreven als dyslexie. Dyscalculie wordt beschreven als een specifieke en hardnekkige stoornis op het gebied van rekenen en automatiseren, waarbij ernstige reken-wiskundeproblemen blijven bestaan ondanks langdurige en intensieve begeleiding. Dit is ook de beschrijving die gebruikt wordt in het ERWD-protocol (Ernstige Reken- en Wiskundeproblemen en Dyscalculie - protocol) (Janson et al., 2012). Dit is een protocol-handleiding voor het PO, VO en MBO dat geschreven is in 2012 in opdracht van het ministerie. In Nederland mag dyscalculie alleen officieel vastgesteld worden door een gekwalificeerde orthopedagoog of psycholoog. Net als bij dyslexie wordt er dan een diagnostisch onderzoek uitgevoerd. Binnen het ERWD-protocol wordt geadviseerd om een dyscalculieverklaring bij voorkeur alleen af te geven in de bovenbouw van het basisonderwijs of in de eerste twee leerjaren van het voortgezet onderwijs (in verband met minder goed ontwikkelde meetinstrumenten voor jongere leeftijden).

Het ONC heeft voornamelijk een signalerende en ondersteunende taak als het gaat om dyscalculie. Bij aanmelding van een leerling zal het meegestuurde Onderwijskundig Rapport (OKR) doorgenomen worden. Als er (vermoedens van) dyscalculie is, zal dit ook in het OKR vermeld staan. Wanneer er op de basisschool dyscalculie wordt vastgesteld, zal het ONC aan ouders vragen om het onderzoeksverslag door te sturen zodat dit in Magister gezet kan worden. Het ONC-C biedt zelf geen dyscalculiescreening of dyscalculieonderzoek aan. Een advies voor diagnostisch onderzoek wordt uitsluitend gegeven op basis van signalering tijdens lessen, observaties van docenten en gesprekken met ouders en leerling.

Op school wordt regelmatig een beroep gedaan op rekenvaardigheden, automatisering, logisch redeneren en het toepassen van rekenvaardigheden binnen verschillende vakgebieden. Wanneer blijkt dat leerlingen achterlopen of zich niet ontwikkelen zoals verwacht op deze gebieden, biedt het ONC aanvullende ondersteuning. Voorbeelden hiervan zijn te lezen bij de basis taalondersteuning op de reken-ondersteuningskaart. Wanneer er vermoedens zijn van dyscalculie en de basisondersteuning onvoldoende effect heeft, wordt dit besproken met de mentor. De mentor gaat vervolgens in gesprek met ouders/verzorgers en kan adviseren om diagnostisch onderzoek naar dyscalculie te laten uitvoeren. Hoewel dyscalculie vaak al op de basisschool wordt vastgesteld, komt het ook voor dat problemen pas in het voortgezet onderwijs zichtbaar worden doordat leerlingen geconfronteerd worden met complexere rekentaken, hogere snelheidseisen en meer zelfstandigheid.

Dyscalculie kan zich bij iedere leerling anders uiten. Veel leerlingen met dyscalculie ervaren problemen met basisbewerkingen, automatiseren, tafels, klokkijken, meten, schatten, rekenen onder tijdsdruk en het toepassen van rekenvaardigheden in praktijksituaties. Hierdoor ontstaan er vaak problemen bij vakken waarbij op verschillende manieren met cijfers wordt gewerkt, zoals economie, natuurkunde, scheikunde en wiskunde. Ook kost het verwerken van numerieke informatie vaak meer tijd en energie, waardoor deze leerlingen snel overvraagd kunnen worden. Dyscalculie komt regelmatig voor in combinatie met andere leer- of ontwikkelingsproblemen, zoals ADHD, dyslexie of taalontwikkelingsstoornissen. Veel leerlingen met dyscalculie moeten harder werken dan hun klasgenoten om dezelfde resultaten te behalen en ervaren ondanks grote inzet toch moeite met toetsen en opdrachten. Dit kan leiden tot onzekerheid, frustratie, faalangst of motivatieproblemen. Daarom besteedt het ONC niet alleen aandacht aan de behoefte aan rekenondersteuning van leerlingen, maar ook aan hun persoonlijke ontwikkeling en zelfvertrouwen. Op het ONC zijn docenten bekend met ernstige rekenproblemen en dyscalculie en hebben zij ervaring met het inzetten van passende ondersteuning en compenserende maatregelen. Met een dyscalculieverklaring heeft een leerling, naast de basis rekenondersteuning, de mogelijkheid voor de extra rekenondersteuning (zoals weergeven in de reken-ondersteuningskaart).

REKEN-ONDERSTEUNINGSKAART

BASIS rekenondersteuning

1) Ondersteuningsuren voor rekenen/wiskunde.
2) Verlengde instructie van de lesstof.
3) Visuele en mondelinge ondersteuning van de lesstof.

Voor: alle leerlingen met rekenachterstanden/-problematieken.

EXTRA rekenondersteuning

1) Tijdverlening bij toetsen en examens van vakken waarbij gewerkt wordt met cijfers.
2) Opzoekboekje; boekje waarin leerlingen tijdens lessen en toetsen kunnen opzoeken hoe rekensommen gemaakt moeten worden (voor leerjaar 1-3).
3) Rekenkaart; kaarten waarop leerlingen tijdens lessen, toetsen en examens kunnen opzoeken hoe rekensommen gemaakt moeten worden (voor leerjaar 4).
4) Gebruik van een simpel rekenmachine toegestaan bij lessen, toetsen en examens van rekenen en wiskunde.
5) Andere ondersteuningsmogelijkheden zoals beschreven in de officiële (dyscalculie) verklaring.

Voor: leerlingen met een officieel gediagnostiseerde rekenstoornis (dyscalculie)

BELANGRIJKE PARTIJEN

ONC: ISK-klas	De locatie van het Oranje Nassau College waar ISK-onderwijs worden gegeven aan leerlingen tussen de 12 en 16 jaar die minder dan 2 jaar in Nederland zijn en de Nederlandse taal nog niet beheersen. ✆ | 06 - 1615 6469 ✉ | iskzoetermeer@onc.unicoz.nl Dr. J.W. Paltelaan 103 2712 PT, Zoetermeer
Samenwerkingsverband Zoetermeer	Het samenwerkingsverband dat samen werkt met alle scholen in Zoetermeer om alle kinderen in Zoetermeer passend onderwijs te kunnen bieden. ✆ | 079 - 316 04 63 ✉ | loket@swvzoetermeer.nl Oostergo 31 2716AP, Zoetermeer

LITERATUUR

Henneman, K., Bekebrede, J., Cox, A., De Krosse, H., & Masterplan Dyslexie. (2013). *Protocol Dyslexie voortgezet onderwijs*. https://dyslexiecentraal.nl/sites/default/files/media/document/2019-08/Protocol_dyslexie_voortgezet_onderwijs-gecomprimeerd.pdf

Janson, D., Van Groenestijn, M., & Van Dijken, G. (2012). Protocol Ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie. VO en VSO. Data Archiving And Networked Services (DANS). https://surfsharekit.nl/public/3978d797-eee1-4a10-8c07-376462675f96

Tijms, J., De Bree, E. H., Bonte, M., De Jong, P. F., Loykens, E., Reij, R., Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie (NKD), L. Blomert, & Nationaal Referentiecentrum Dyslexie (NRD). (2021). *Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling - versie 3.0*. https://dyslexiecentraal.nl/sites/default/files/media/document/2021-12/Protocol-Dyslexie-Diagnostiek-en-Behandeling-3.0.pdf